

Kazalniki kakovosti za spremljanje knjižnične dejavnosti na UM

Sprejeti: Komisija za knjižnični sistem UM na 1. redni seji dne 10. 11. 2022, Komisija za ocenjevanje kakovosti univerze na 19. redni seji dne 21. 6. 2023, Senat UM na 2. redni seji dne 4. 7. 2023 + redak. pop.

4. 7. 2023

Zap. št.	Kazalnik	Namen, razlaga in izračun
<i>Viri, dostop in pogoji delovanja</i>		
1	Število uporabniških mest na potencialnega uporabnika	<p>Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno dostopnosti uporabniških mest.</p> <p>Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na boljše pogoje, ki jih visokošolski zavod zagotavlja za študij in raziskovalno delo v prostorih knjižnice. Nižja vrednost kazalnika nakazuje potrebo po večjem številu uporabniških mest, pri čemer je treba analizirati tudi različne vidike uporabe knjižničnega prostora.</p> <p>Izračun Število uporabniških mest / število potencialnih uporabnikov</p>
2	Neto uporabna površina knjižnice na potencialnega uporabnika	<p>Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno pomena knjižnice kot prostora za študij, raziskovalno delo, srečevanja in kot učno središče.</p> <p>Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na boljše pogoje, ki jih visokošolski zavod zagotavlja za podporo omenjenim dejavnostim študentov in zaposlenih na visokošolskem zavodu. Nižja vrednost nakazuje potrebo po povečanju površine knjižnice, pri čemer je treba analizirati tudi različne vidike uporabe knjižničnega prostora.</p> <p>Izračun Neto uporabna površina knjižnice (m²) / število potencialnih uporabnikov</p>
3	Povprečna tedenska odprtost knjižnice na enoto (storitveno mesto) knjižnice	<p>Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno, v kolikšni meri je knjižnica fizično dostopna uporabnikom.</p> <p>Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na večjo dostopnost knjižnice za uporabnike.</p> <p>Izračun Povprečno število ur tedenske odprtosti (letno število ur odprtosti / 52 tednov) / število enot (storitvenih mest) knjižnice</p>
4	Letni prirast knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih na potencialnega uporabnika	<p>Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno rasti knjižnične zbirke na fizičnih nosilcih glede na število potencialnih uporabnikov.</p> <p>Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na boljše pogoje, ki jih knjižnica nudi uporabnikom za uporabo tiskanih virov. Nižja vrednost ne pomeni nujno slabših pogojev, saj je treba kazalnik analizirati glede na kazalnike dostopnosti elektronskih informacijskih virov.</p> <p>Izračun Letni prirast knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih (inventarne enote) / število potencialnih uporabnikov</p>

5	Število elektronskih knjig in serijskih publikacij, dostopnih na daljavo, na potencialnega uporabnika	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno pogojev, ki jih imajo uporabniki za uporabo elektronskih knjig in elektronskih serijskih publikacij na daljavo.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na večjo usmeritev knjižnice v zagotavljanje elektronskih informacijskih virov in s tem podpora študiju in raziskovanju na daljavo. Pri interpretaciji je treba upoštevati tudi, da na vrednost kazalnika vpliva tudi (večja ali manjša) ponudba elektronskih informacijskih virov za posamezne znanstvene discipline
		Izračun Število naslovov elektronskih knjig in elektronskih serijskih publikacij, ki jih je knjižnica pridobila z nakupom (je zagotovila pravico do dostopa) bodisi samostojno ali v sodelovanju z drugimi / število potencialnih uporabnikov
6	Število podatkovnih zbirk na potencialnega uporabnika (Kazalnik zaradi nizkih vrednosti prikazujemo na 100 potencialnih uporabnikov.)	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno pogojev, ki jih imajo uporabniki za uporabo podatkovnih zbirk na daljavo.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na večjo usmeritev knjižnice v zagotavljanje elektronskih informacijskih virov in s tem boljšo podpora študiju in raziskovanju na daljavo. Pri interpretaciji je treba upoštevati tudi, da na vrednost kazalnika vpliva tudi (večja ali manjša) ponudba elektronskih informacijskih virov za posamezne znanstvene discipline.
		Izračun Število podatkovnih zbirk, pridobljenih z nakupom (bodisi samostojno ali v sodelovanju z drugimi) in lastno gradnjo x 100 / število potencialnih uporabnikov
Uporaba		
7	Delež aktivnih članov knjižnice (študentov in zaposlenih na visokošolskem zavodu) glede na število potencialnih uporabnikov	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno uspešnosti knjižnice pri doseganju deleža aktivnih članov knjižnice (študentov in zaposlenih na visokošolskem zavodu), glede na število potencialnih uporabnikov.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na večjo vpetost knjižnice v okolje visokošolskega zavoda. Nižja vrednost kazalnika kaže na potrebo po izboljšavah promocijskih dejavnosti knjižnice ter sodelovanja in komuniciranja.
		Izračun Število aktivnih članov knjižnice (študentov in zaposlenih na visokošolskem zavodu) x 100 / število potencialnih uporabnikov
8	Število izposojenih enot knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih na potencialnega uporabnika	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno uporabe knjižnične zbirke. Uporabimo ga lahko tudi za oceno kakovosti knjižnične zbirke in za oceno sposobnosti knjižnice promovirati uporabo zbirke.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika lahko kaže na hitrejši obrat zbirke, vendar na vrednost kazalnika vpliva tudi izposojevalna politika. Analiza podatkov po posamičnih zbirkah ali kategorijah uporabnikov lahko kaže na področja, kjer so potrebe po gradivu na fizičnih nosilcih manjše ali večje. Pri interpretaciji je treba upoštevati, kolikšen delež enot gradiva ni bil nikoli izposojen. Nizka vrednost kazalnika se lahko povezuje tudi s sposobnostjo knjižničarjev za promocijo zbirke.
		Izračun (število izposojenih enot knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih na dom + število izposojenih enot knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih v knjižnico + število enot realizirane medknjižnične izposoje gradiva na fizičnih nosilcih) / število potencialnih uporabnikov

9	Število prevzetih in izposojenih vsebinskih enot iz elektronskih informacijskih virov, ki jih knjižnica gradi ali upravlja, na potencialnega uporabnika	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno uporabe podatkovnih zbirk, ki jih knjižnica gradi ali upravlja. Uporabimo ga lahko tudi za oceno primernosti izbora zbirk in za oceno sposobnosti knjižnice promovirati uporabo zbirk.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika lahko kaže višjo ustreznost izbora zbirk, pa tudi višjo uspešnost knjižnice pri promociji zbirk in pri informacijskem opismenjevanju. Na nižjo vrednost kazalnika pa lahko vplivajo dejavniki zunaj knjižnice (npr. možnosti uporabnikov za uporabo interneta, razpoložljiva informacijsko-komunikacijska tehnologija, struktura programov visokošolskega zavoda).
		Izračun (število prevzetih vsebinskih enot iz elektronskih informacijskih virov + število izposojenih vsebinskih enot iz elektronskih informacijskih virov) / število potencialnih uporabnikov
10	Število ur organiziranih oblik izobraževanja uporabnikov na potencialnega uporabnika (Kazalnik zaradi nizkih vrednosti prikazujemo na 100 potencialnih uporabnikov.)	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno, koliko virov knjižnica nameni za doseganje ciljev visokošolskega zavoda na področju informacijske pismenosti.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika lahko nakazuje, da so organizirane oblike izobraževanja usmerjene na majhne skupine uporabnikov ali da so ozko predmetno usmerjene, lahko pa nakazuje neracionalnost izvedb (premalo udeležencev na izvedbo/dogodek). Pri interpretaciji je treba upoštevati usmeritev visokošolskega zavoda, ki poučuje te vsebine brez sodelovanja knjižnice.
		Izračun Število pedagoških ur organiziranih oblik izobraževanja uporabnikov x 100 / število potencialnih uporabnikov
Učinkovitost		
11	Število bibliografskih zapisov v sistemu COBISS.SI za osebne bibliografije zaposlenih na visokošolskem zavodu na EPZ strokovnega knjižničarskega delavca	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno obsega podpore knjižnice za spremljanje raziskovalne dejavnosti.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na višjo učinkovitost strokovnih knjižničarskih delavcev, lahko pa nakazuje tudi premajhno število zaposlenih strokovnih knjižničarskih delavcev.
		Izračun Letno število kreiranih in redigiranih zapisov za osebne bibliografije zaposlenih na visokošolskem zavodu / število EPZ strokovnih knjižničarskih delavcev
12	Število aktivnih članov knjižnice na EPZ strokovnih knjižničarskih in drugih strokovnih delavcev knjižnice	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za oceno števila aktivnih članov knjižnice glede na zaposlene strokovne knjižničarske in druge strokovne delavce v knjižnici.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika nakazuje morebitno višjo učinkovitost, lahko pa kaže potrebo po dodatnih zaposlitvah. Kazalnik je treba analizirati v zvezi s kazalniki, ki merijo učinkovitost in uspešnost storitev
		Izračun Število aktivnih članov knjižnice / (število EPZ strokovnih knjižničarskih delavcev + število EPZ drugih strokovnih delavcev knjižnice)

Potenciali in razvoj		
13	Delež sredstev za knjižnico v celotnih prihodkih visokošolskega zavoda	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za ocenjevanje pomembnosti in podpore knjižnici (izražene v denarni enoti), ki jo daje visokošolski zavod.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika pomeni močnejšo podporo visokošolskega zavoda delovanju knjižnice.
		Izračun Prihodki knjižnice iz proračuna visokošolskega zavoda x 100 / celotni prihodki visokošolskega zavoda
14	Delež stroškov za nakup knjižničnega gradiva glede na celoten prihodek knjižnice	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za ocenjevanje razmerja med celotnim prihodkom knjižnice in stroški za nakup knjižničnega gradiva.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika nakazuje višje investicije v knjižnično gradivo v strukturi prihodkov knjižnice, pri čemer je treba upoštevati različne stopnje avtonomije knjižnic pri razporejanju sredstev ter morebitne dodatne vire za nakup gradiva (donacije, raziskovalna sredstva ipd.).
		Izračun Sredstva za nakup knjižničnega gradiva x 100 / celoten prihodek knjižnice
15	Delež stroškov za nakup in zagotavljanje dostopa do elektronskih informacijskih virov glede na celotne stroške nabave knjižničnega gradiva	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za ocenjevanje obsega, do katerega se je knjižnica zavezala graditi zbirko elektronskih informacijskih virov.
		Razlaga Višja vrednost kazalnika kaže na močnejšo usmeritev knjižnice v zagotavljanje elektronskih informacijskih virov in dostopnost na daljavo.
		Izračun Sredstva za nakup in zagotavljanje dostopa do elektronskih informacijskih virov x 100 / (sredstva za nakup knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih + sredstva za nakup in zagotavljanje dostopa do elektronskih informacijskih virov)
16	Ali ima knjižnica javno objavljen pisni dokument o upravljanju, izgradnji in razvoju knjižnične zbirke ter zagotavljanju dostopa do elektronskih informacijskih virov?	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za ocenjevanje načrtovanja knjižnične zbirke.
		Razlaga Visokošolska knjižnica ima javno dostopen pisni dokument o upravljanju, izgradnji in razvoju knjižnične zbirke ter zagotavljanju dostopa do elektronskih informacijskih virov ter ga redno posodablja oz. revidira vsaj vsaka 3 leta. Dokument je lahko objavljen samostojno ali kot sestavni del širšega razvojnega dokumenta knjižnice.
		Izračun Opisni odgovor DA/NE s pojasnilom
17	Ali ima knjižnica javno objavljen pisni dokument z jasno opredeljenimi strateškimi in dolgoročnimi cilji, ukrepi za njihovo doseg, izhodiščnimi in ciljnimi vrednostmi ter kazalci, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti?	Namen Kazalnik uspešnosti uporabimo za ocenjevanje strateškega načrtovanja dejavnosti knjižnice.
		Razlaga Visokošolska knjižnica ima pisni dokument z jasno opredeljenimi strateškimi in dolgoročnimi cilji, ukrepi za njihovo doseg, izhodiščnimi in ciljnimi vrednostmi ter kazalci, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti. Dokument je lahko objavljen samostojno ali kot sestavni del širšega razvojnega dokumenta knjižnice.
		Izračun Opisni odgovor DA/NE s pojasnilom

Vir in definicije: Statistični vprašalnik o delu visokošolske knjižnice za izbrano leto. BibSiSt podatki o slovenskih knjižnicah